

Sposobnosti i inteligencija

Pojam sposobnosti

- Šta treba podrazumevati pod sposobnostima?
 - Rot: **pod sposobnostima podrazumevamo one osobine ličnosti od kojih zavisi razlika u uspešnom obavljanju određenih poslova**, ukoliko oni koji obavljaju te poslove imaju slično iskustvo i sličnu motivaciju da te poslove uspešno obave.

Individualne razlike u ispoljavanju pojedinih sposobnosti naročito dolaze do izražaja u složenim aktivnostima:

Jedan deo razlike dolazi od unutrašnjih dispozicija (**sposobnosti**), drugi deo od motivacije, stepena uvežbanosti određene aktivnosti, uslova rada...

Radna efikasnost može se predvideti samo pod uslovima da poznajemo sve ove faktore!

- Prilikom prijema novih radnika, šta se meri?

- Sposobnosti se ispoljavaju u određenim tipovima aktivnosti →

Ima onoliko sposobnosti koliko ima tipova aktivnosti u kojima se one ispoljavaju

- Obrada informacija i prijem draži iz sredine i iz organizma:

1. Prijem draži - senzorne sposobnosti

2. Obrada informacija - **intelektualne sposobnosti**

3. Praktični deo - motorne sposobnosti

Školski uspeh dece zavisi od:

1. SPOSOBNOSTI

2. MOTIVACIJE

3. SPOLJAŠNJIH USLOVA

- Šta mere školski psiholozi kod dece pri upisu u školu?
- Na šta se može uticati, a šta ostaje relativno nepromenjeno?

Da li postoji razlika u pogledu na sposobnosti u različitim kulturama?

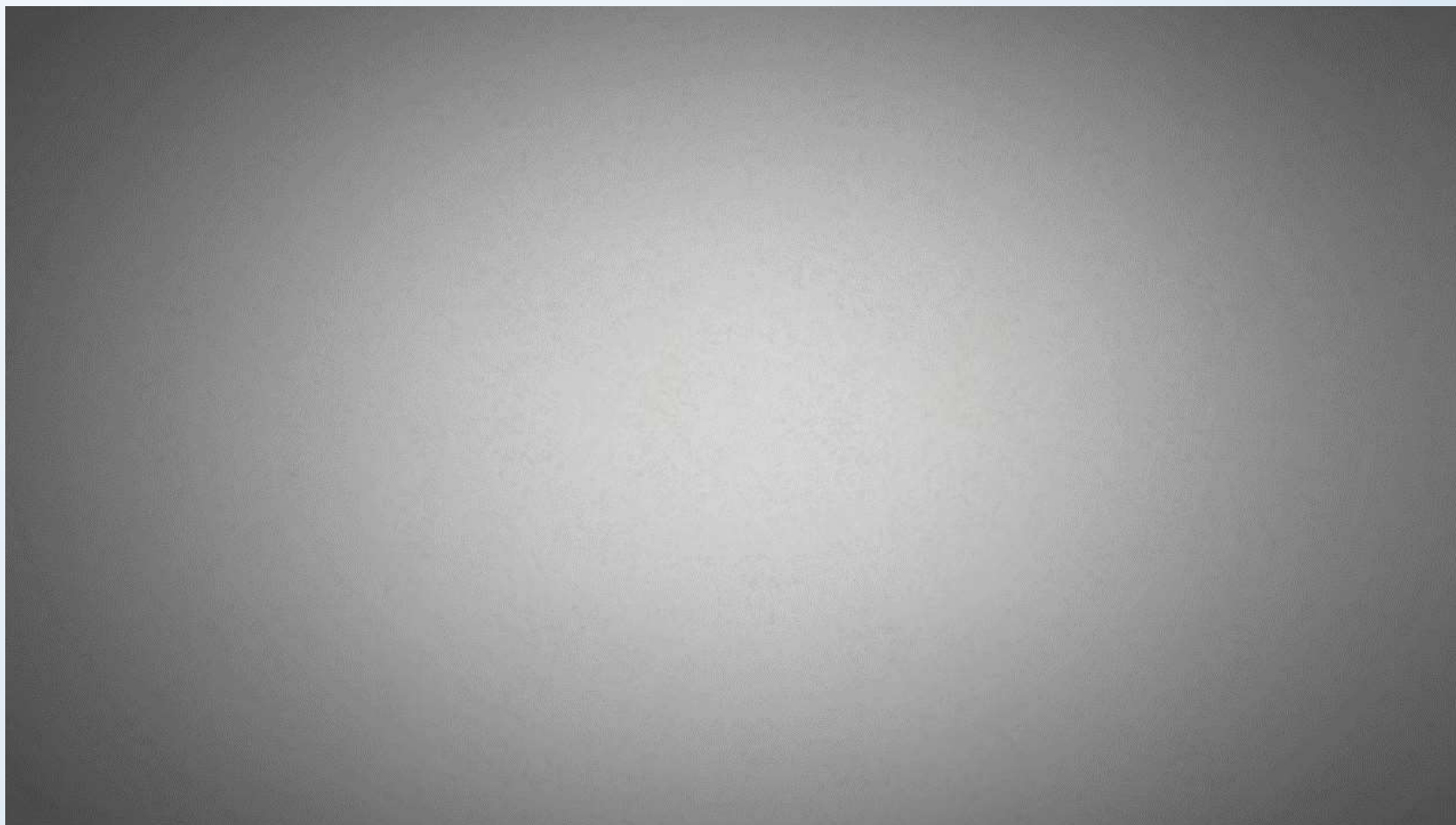
- **Šta pojedine kulture smatraju važnim? – veštine koje su potrebne u jednoj sredini ne cene se u drugoj**
- Zapadna kultura vrednuje tehnička postignuća, brzinu, minimalan broj pokreta, kreativno mišljenje, ...tišina je nedostatak! Šta se dešava kada ne odgovorite odmah profesoru na postavljeno pitanje?

Definicija inteligencije?

- Ne postoji jedna opšteprihvaćena definicija inteligencije.
- Neki naučnici su problem definisanja inteligencije zaobišli tako što su za definiciju inteligencije proglasilo *ono što se testovima meri, ma šta to bilo.*

Vežba :D

- **Biološki aspekt definicije** - Veština snalaženja u nepoznatim situacijama.
- Prvenstveno se bavi ponašanjem.
- Za inteligentno ponašanje je važno da se radi o novoj i nepoznatoj situaciji, u poznatim situacijama govorimo o učenju, a ne o inteligenciji.

- **Psihološki aspekt definicije** - Sposobnost rezonovanja ili sposobnost rešavanja logičkih problema.
 - Primer: nađite uljeza u sledećem nizu:
 - Stići, ući, doći, prispeti
 - Primer: Zemlja : sunce = mesec : ?
 - Staviti jednu od ponuđenih reči: mesečina, zvezda, noć, svetlost, zemlja.

- **Pedagoški** aspekt definicije - Sposobnost brzog i efikasnog učenja.
- Razlika između talenta i inteligencije?
- Talentovana deca u nekoj oblasti zapravo ne nailaze na problem, npr. crtanje ili sviranje za njih nije problemska situacija.
- Tek kada imamo problem, poteškoću, kada treba otkriti rešenje, formulisati ga i primeniti na problemsku situaciju možemo govoriti o inteligentnom ponašanju.
- Rutinske reakcije, uvežbane, nisu izraz inteligencije. Ali svakako ni izraz neinteligentnog ponašanja.

Shvatanja o prirodi i strukturi inteligencije

- Jedinstvena sposobnost ili više specifičnih, relativno nezavisnih sposobnosti?
- Šta treba podrazumevati pod inteligencijom?
- Imamo tri shvatanja:
 1. Inteligencija je sposobnost da se uspešno rešavaju zadaci koji obuhvataju *apstrakcije*
 2. Inteligencija je sposobnost za *učenje*
 3. Inteligencija je sposobnost *snalaženja* u novim situacijama

Šta je zajedničko svim ovim određenjima inteligencije?

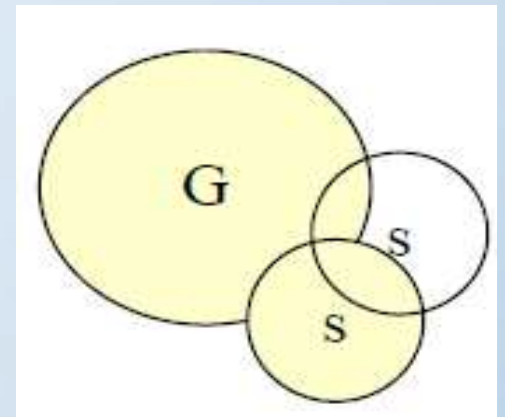
Zajedničko im je što se pod inteligencijom podrazumevaju **sposobnosti za preduzimanje aktivnosti koje karakteriše teškoća, složenost, apstraktnost i ostale otežavajuće okolnosti, s tim što problem koji se rešava nije bio sadržan u ranijem iskustvu.**

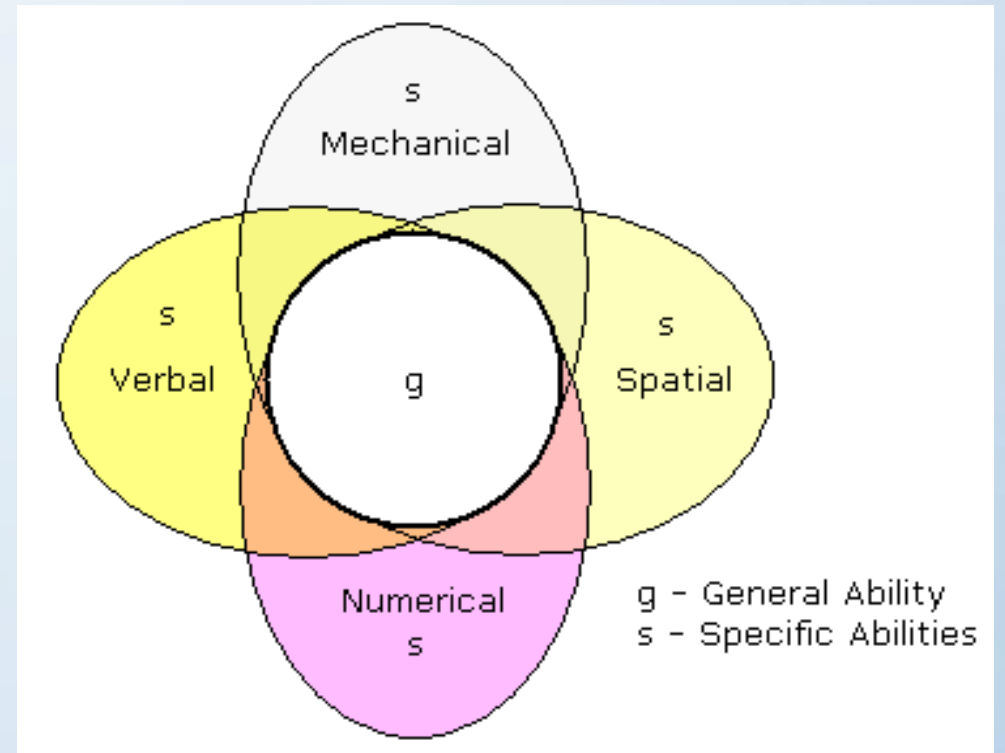
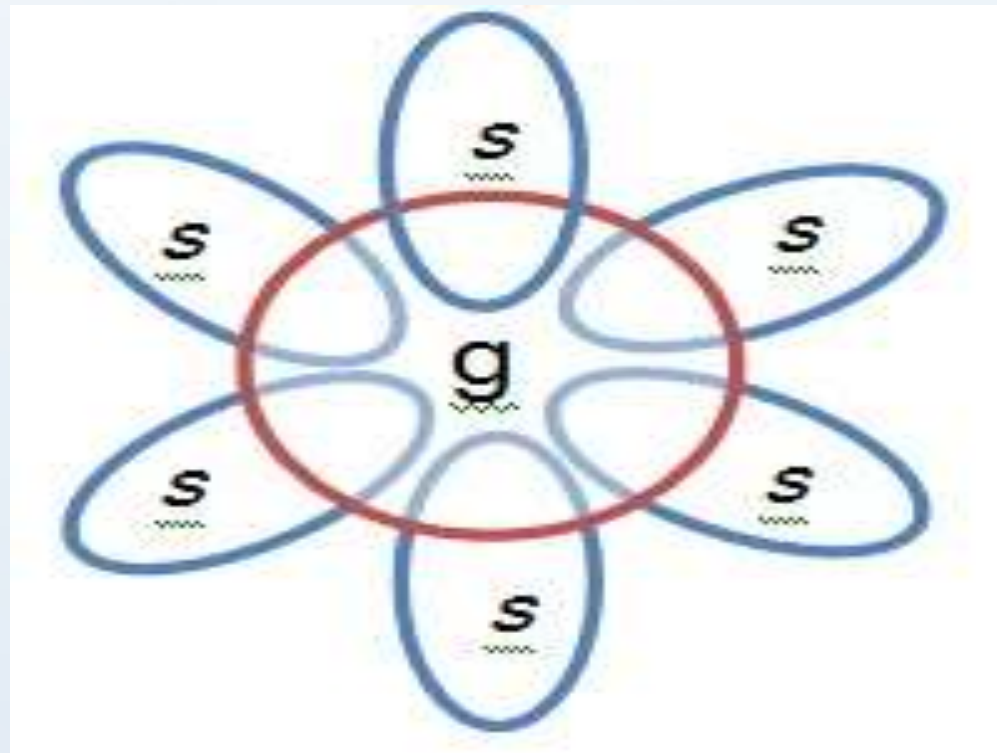
Statistički pristup (faktorske teorije inteligencije)

SPIRMAN – Još 1904. formulisao tezu o **jedinstvu** saznavnih funkcija

Svoje shvatanje je zasnovao na činjenici da se analizom matrica korelacija (uzajamne povezanosti pojedinih mera), dodeljenih raznim testovima sposobnosti, dobija **jedan faktor**.

Spearman je formulisao zakon o univerzalnom jedinstvu intelektualnih funkcija koji kaže da se u svim testovima sposobnosti i u svim kategorijama intelektualne aktivnosti manifestuje jedna opšta funkcija, opšta mentalna energija, odnosno **faktor koji je označio simbolom "g"** (od general), a sve intelektualne sposobnosti se mogu izraziti kao funkcije dvaju faktora, jednog opšteg (g) i drugog, **specifičnog faktora (s)**, koji je specifičan za svaku pojedinu sposobnost.

- Po ovom autoru, **"g" faktor je iznos opšte mentalne energije, urođen je i nevaspitoljiv**, dok su specifični faktori, odraz efikasnosti specifične mentalne energije, podložni vaspitnim uticajima.
- **„s“ faktor je podločan obrazovanju i vežbanju**
- *Prema Spirmanu inteligencija je uviđanje, shvatanje odnosa, sposobnost apstraktnog mišljenja najčešće vezanog za govor.*

Terston

- Oporio je ideju britanskih faktorista o „g“ faktoru kao jezgru i integracionom elementu organizacionih sposobnosti. On je izolovao različite faktore koji su nesvodivi na „g“ faktor.
- Najčešće spominjani broj nezavisnih sposobnosti je između 7 i 8.

Terston-1938- skup nezavisnih sposobnosti

- **S-spacijalni**- zamišljanje odnosa u prostoru
- **P-perceptivni**- rešavanje problema na osnovu elemenata prisutnih u vizuelnom polju
- **N- numerički**- računске operacije
- **V-verbalni**- sposobnost razumevanja odnosa između pojmova
- **M-pamćenje**- neposredno upamćivanje brojeva, reči, slika, procedura
- **W-verbalna fluentnost**- operacije sa rečima, brza produkcija
- **I-induktivno zaključivanje**- nalaženje pravilnosti

Gardner

- Ima 7 posebnih vidova inteligencije:
 - Jezička (verbalna)
 - Muzička
 - Spacijalna
 - Logičko-matematička
 - Telesno- kinestetička
 - Interpersonalna
 - Intrapersonalna
- Gardner je svoj model bazirao na neurološkim nalazima o oštećenju mozga.
- Zaključio da osobe često budu posebno uspešne u jednoj, a manje uspešne u drugoj sposobnosti.

Vrsta inteligencije	Aktivnosti u kojima se ispoljava
Lingvistička inteligencija	Razumevanje pojmova, čitanje, pismeno izražavanje ideja
Logičko-matematička inteligencija	Rešavanje matematičkih problema, logičko zaključivanje
Spacijalna inteligencija	Snalaženje u prosoru, tumačenje mapa, raspored predmeta u prostoru
Muzička inteligencija	Pevanje, sviranje, komponovanje, procena muzičkog dela
Telesno-kinestetička inteligencija	Plesanje, sportske aktivnosti
Interpersonalna inteligencija	Razumevanje ponašanja, emocija, motiva
Intrapersonalna inteligencija	Razumevanje sebe i sagledavanje mogućnosti menjanja sebe

Visual-Spatial

$$x^2 + y^2 = z^2$$

Linguistic-Verbal

Interpersonal

Intrapersonal

Logical-Mathematical

Musical

Bodily-Kinesthetic

Naturalistic

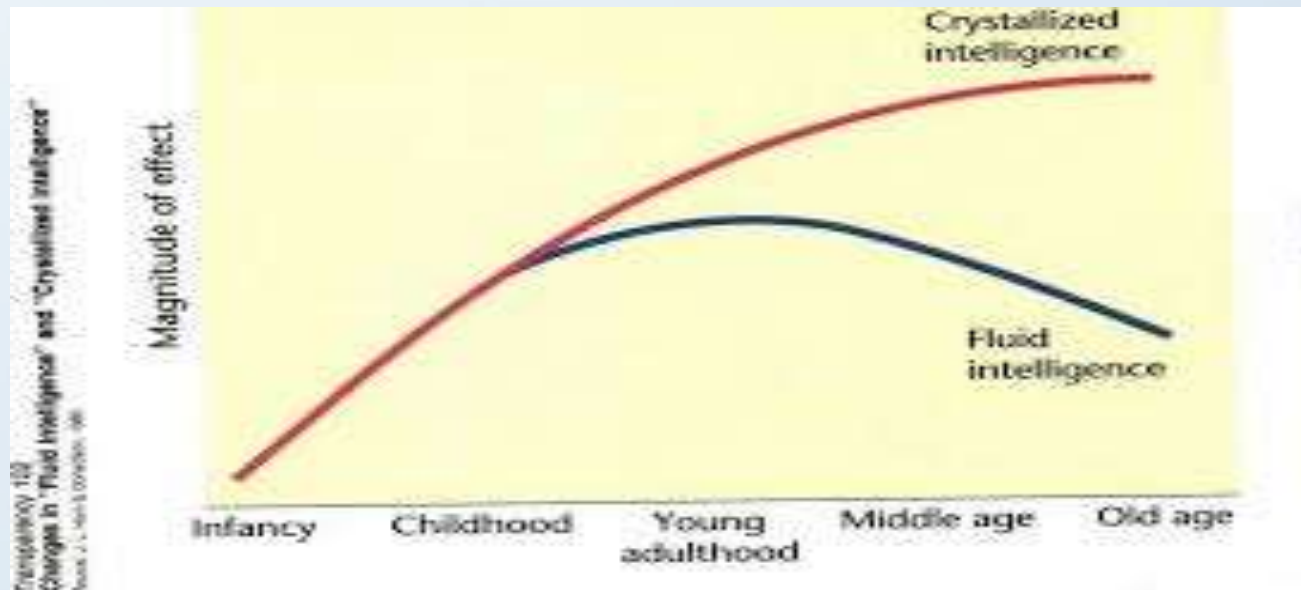
Test!

KATEL (1971) - 2 opšta faktora

- hijerarhijska struktura

- **Fluidna** - nezavisna od iskustva, nasledna-otkrivanje relacija u novim iskustvima (relacije, klasifikacije), dostiže maksimum do 20. godine
- **Kristalizovana** - povećava se iskustvom, kulturološki zavisna (verbalna, numerička), maksimum posle 20, ne opada sa starošću

Da li je inteligencija produkt nasleđa ili sredine?

- Zašto je ovo, između ostalog, važno?
- **Ima uticaja na vaš odnos sa učenicima**
 - Genetski predodređena – niska očekivanja od učenika
 - Pod uticajem okoline – promenljiva, mi dosta možemo da utičemo

Aspekti inteligencije

- Socijalna inteligencija – uspešno snalaženje u složenim socijalnim situacijama
- Emocionalna inteligencija (sledeći slajd :D)
- Moralna inteligencija – razumevanje i prosuđivanje (pravednost)
- Egzistencijalna inteligencija – postavljanje pitanja o smislu, životu, smrti

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA?

- **Emocionalna inteligencija** (*eng. emotional intelligence; EI or EQ*) predstavlja sklop više sposobnosti - sposobnost prepoznavanja, razumevanja i kontrole vlastitih, ali i tuđih emocija. U praktičnom smislu to znači biti svestan svojih emocija i načina na koje one utiču na naše ponašanje, naročito u interakciji s drugim ljudima.
- Emocionalna inteligencija spaja dva područja na koja se donedavno gledalo kao nespojiva: afektivni i kognitivni aspekt mentalnog funkcioniranja.

Empatija?

Empatija doslovno označava uosećavanje, uživljavanje. Empatija podrazumeva sposobnost da se emocionalno razume šta druga osoba doživljava. U suštini, to je stavljanje u tuđu poziciju i doživljavanje tuđih osećaja.

Put yourself in
THEIR
shoes

Vežba!

- Koje su primarne mentalne sposobnosti (Terston) važne za profesiju:
 - ❖ Pilota
 - ❖ Vaspitača/učitelja
 - ❖ Slikara

HVALA NA PAŽNJI!

